

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Biuro i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Wojskowej Służby Powietrznej
00 Toruń, ul. Podmurza 93, tel. 0048 56 65 22 188
e-mail: zapak@wp.pl, www.zawacka.pl
NIP 556 18 25 167, REGON 870502736
KRS 0000 41692
Konto: 11 090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni nr 986/1720

27.10.107.
H.C.

Jerzy Wultanski

87-301 Brodnica 3

Brodnica
KOP, Sz Sz

+ Lendzion Jerzy

M: 986/1720 Pom

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

— *Leonida Jerzy*
T: *T. N. 986/4720 Pom.*
— *Brodnica KOS Sz. Sz.*

I/1. Relacja *k. 2 s. 1-2*

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *k. 7 s. 1-11*

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja

1) *List Jerzego Wultaiskiego do F. z wypunktowanymi informacjami dot. J. Sankione*

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 24*

VI. Fotografie *książki i kronografii*

I/1 Relacja - Leondawom Jesy
Notka biograficzna hm Jęzgo Leondzione opracowana.
przez hm Konrada Brada, b.m. id., msp. kopia

k. 2 s. 1-2

A

Hm JERZY LENDZION
/Notka biograficzna/

Każda notka biograficzna powinna zawierać najważniejsze dane personalne. W tym wypadku nie można ich podać z braku odpowiednich źródeł. W związku z tym przedstawiłem tu działalność hm. J. Lendziona w latach 1931-1940 na podstawie znanych mi faktów oraz dostępnej literatury.

Jerzy Lendzion przybył do Brodnicy przypuszczalnie w roku 1930. Zaangażowany został do pracy w Komunalnej Kasie Oszczędności w Brodnicy przez jej dyrektora druha Aleksandra Kruszczyńskiego, który jako długoletni harcerz, a potem działacz harcerski i opiekun 15 Pomorskiej Drużyny Żeglarskiej im. św. Stanisława Kostki oraz przewodniczący Koła Przyjaciół Drużyny miał zawsze dla harcerskiej braci serce otwarte.

Druh Jerzy Lendzion przybył do Brodnicy w stopniu podharcemistrza z Hufca Toruńskiego. Został od razu mianowany drużynowym 74 Pomorskiej Drużyny Harcerzy im. ks. Józefa Poniatowskiego przy Publicznej Szkole Powszechniej Nr 1 w Brodnicy /opiekunem Drużyny był wówczas nauczyciel Feliks Kotewicz/.

Druh Lendzion był także inicjatorem ruchu starszoharcerskiego. Jan Jankowski pisze na ten temat co następuje:

"Po działaniach w Pelplinie i nieudanej próbie w Toruniu, najwcześniej i najaktywniej ruch starszoharcerski zaczął się rozwijać w Brodnicy. Tam też przybrał konkretne formy organizacyjne. W 1931 r. z inicjatywy Jerzego Lendziona zebrali się wszyscy starsi harcerze bez przydziału i zorganizowali Koło Starszoharcerskie im. Andrzeja Małkowskiego, uważane za pierwsze Koło tego typu na Pomorzu. Zostało ono zarejestrowane i zatwierdzone przez Naczelnictwo Z.H.P. Było bardzo aktywne. W następnych latach w ramach Koła działały sekcje: społeczno-gospodarcza, charytatywna, szkoleniowa żeńska i szkoleniowa męska. Znamienne jest, że koedukacyjnego Koła nie zatwierdziła ani komenda hufca żeńskiego w Brodnicy, ani Komenda Chorągwi Harcererek. Koło jednak zostało koedukacyjne, przyjmując wkrótce nazwę okręgu. Dopiero w 1936 r. odzieliła się sekcja żeńska."

W roku 1932 druh Jerzy, jako drużynowy 74 Drużyny brał udział w zlocie komendy chorągwi w Garczynie koło Kościerzyny, gdzie jednocześnie odbywał się międzynarodowy Zlot Skautów Wodnych. W 1933 r. był członkiem delegacji Chorągwi Toruńskiej na Jambore w Gdödle na Węgrzech. W roku 1935 był komendantem grupy harcerzy hufca brodnickiego na III Zlocie ZHP w Spale z okazji 25-lecia istnienia harcerstwa /Zlot jubileuszowy w dniach 11-25 VII 1935/. Od roku 1934 pełnił funkcję zastępcy komendanta hufca w Brodnicy. W między czasie mianowany został harcemistrzem.

+ Jan Jankowski "Harcerstwo Pomorza Gdańskiego i Kujaw" str. 84.

W latach 1937-1938 druh Lendzion wciągnął do współpracy harcerzy ze Szkoły Podchorążych Piechoty, która istniała przy 67 Pułku Piechoty w Brodnicy. Działalność ta przynosiła owoce. Przykładem tego jest fakt, że mjr Zygmunt Reliszko - komendant tej Szkoły - prowadził teoretyczny kurs żeglarski dla 15 Pomorskiej Drużyny Żeglarskiej w Brodnicy.

Harc mistrz Jerzy Lendzion był więc człowiekiem czynu. Harcerstwo było jego pasją życiową. Swoim przykładem zmuszał innych do bardziej wydajnej pracy dla dobra ZHP.

W czasie okupacji - w styczniu 1940 roku - zorganizował w Brodnicy Szare Szeregi /na początku: Komenda Obrońców Polski/. Na pierwszym zebraniu, którego był inicjatorem, obecni byli: phm. Ludwik Grzemski, phm. Konrad Porada i H.O. Marian Sobociński. Po trzech miesiącach działalność została przerwana. Gestapo wpadło na jej trop i w marcu 1940 roku aresztowało hm. Jerzego Lendziona, phm. Konrada Poradę oraz H.O. Mariana Sobocińskiego. W tym czasie przesłuchiowano również dra Aleksandra Kruszczyńskiego. Dzięki bohaterkiej postawie Jerzego Lendziona, który nikogo nie wydał, ocalając życie innym - oddał swoje.

W pracy na temat Szarych Szeregów zamieszczono następującą informację:

"Lendzion Jerzy - hm. założyciel Sz. Sz. w Brodnicy /Chor. Pomorska/. Areszt. w III. 1940 jako członek KOP w Toruniu. Zamordowany w więzieniu w Bydgoszczy".⁺

Tak dopełniło się życie hm. Jerzego Lendziona zgodnie ze słowami przyrzeczenia harcerskiego:

"Mam szczerą wolę całym życiem służyć Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym prawu harcerskiemu."

OPRACOWAŁ:

hm. Konrad Porada
starszy Kręgu Seniora ZHP
im. Jerzego Lendziona
przy Kom. Hufca w Brodnicy

+ Jerzy ... *Janowski* "Szare Szeregi - Harcerze 1939-1945", *Dawnowa* tom III, lista poległych i zmarłych, str. ... 1988

II. Materiały uzupełniające relację: Lendziom Jerzy

- Jednostkowa Karcówka na dziesięć lat (1936-1936)
Kregu Sembrze ZHP im. Jerzego Lendzioma w Brodnicy,
opr. pism Jerzy Wulfański.

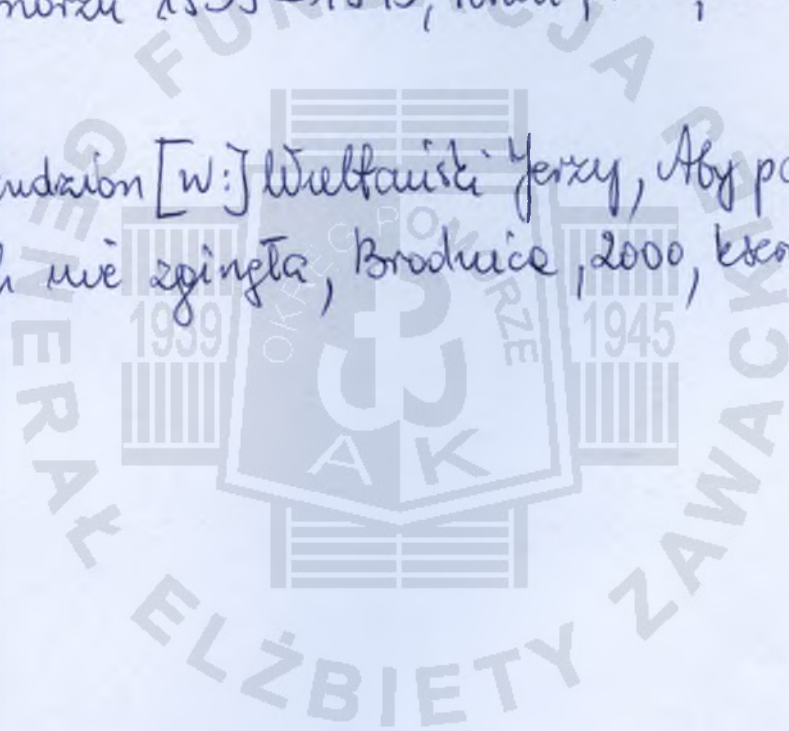
k. 3 s. 1-6

- Notka o J. Lendziomie i środowisku karcówki
w Brodnicy [w:] A. Gąsiorowski, Stare Szeregi
na Pomorzu 1939-1945, Toruń, 1998, s. 89-90,
ksero.

k. 2 s. 7-8

- Jerzy Lendziom [w:] Wulfański Jerzy, Aby pamiętać
o nich nie zginięła, Brodnica, 2000, ksero

k. 2 s. 9-11

1935

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim, być posłusznym prawu harcerskiemu

1945

Przyrzekam uroczystie całym swym życiem dążyć do budowy Niepodległej, Demokratycznej i Sprawiedliwej Polski, pracować dla dobra powszechnego, postępować zawsze szlachetnie i być posłusznym prawu harcerskiemu. Tak mi dopomóż Bóg.

JEDNODNIÓWKA HARCERSKA

1986 na dziesięciolecie 1996

Kręgu Seniora ZHP im. Jerzego Lendziona w Brodnicy

Opracował phm. Jerzy Wultański

Utworzenie Kręgu

Dnia 2 grudnia 1986 roku, w 75 rocznicę powstania ZHP, z inicjatywy Konrada Porady odbyło się z udziałem Komendantki Hufca w Brodnicy Mirosławy Kędzi spotkanie "weteranów harcerskich". Według zapisów w kronice uczestniczyli w nim:

1. Gabriel Bańkiewicz
2. Jan Ćwikliński
3. Jan Jarzynkowski
4. Tadeusz Kurowski
5. Paweł Kwiatkowski
6. Walenty Palczewski
7. Konrad Porada
8. Franciszek Rafalski
9. Franciszek Rajkiewicz
10. Feliks Słoszewski
11. Jan Sobieszczyk
12. Zenon Sotek
13. Antoni Wróblewski
14. Jerzy Wultański
15. Edward Złotopolski.

Na zbiórce tej powołano Krąg Seniora ZHP. Na jego czele jako "Starszy" stanął Konrad Porada. Celem Kręgu było wykazanie, że idee harcer-

skie są, bez względu na wiek, zawsze aktualne, bo "harcerczem zostaje się na całe życie". Wskrzyszono też przedwojenne tradycje - świętowanie 23 kwietnia oraz gwiazdkę harcerską. Po raz pierwszy dzień św. Jerzego, patrona skautów, obchodzono 22 IV 1987 roku. Uroczystą zbiórkę połączono z awansami na wyższe stopnie. Wprowadzono także gwiazdkę harcerską urządzaną w okresie świątecznym w grudniu lub styczniu począwszy od 15 I 1988. Obie te uroczystości weszły na stałe do kalendarza spotkań seniorów.

Od założenia gromadzone są dokumenty i pamiątki harcerskie z okresu międzywojennego oraz lat 1945-1949. Powstały z biegiem czasu zbiór składa się z materiałów historycznych ofiarowanych przez członków i sympatyków Kręgu.

Patron

Krąg Seniora ZHP w Brodnicy nosi imię harcmistrza Jerzego Lendziona. Mieszkając w latach trzydziestych w naszym mieście pracował on zawodowo w Komunalnej Kasie Oszczędności. Czas wolny poświęcał harcerstwu. Początkowo był drużynowym 74 Pomorskiej Drużyny Harcerzy im. ks. Józefa Poniatowskiego, następnie zastępcą Komendanta Hufca. W roku 1931 zorganizował Krąg Starszoharcerski im. Andrzeja

Jerzy Lendzion

Małkowskiego. Brał udział w Zlocie Chorągwi Pomorskiej w Garczynie koło Kościerzyny 1932, jamboree w Gödöllő na Węgrzech 1933 oraz Jubileuszowym Zlocie ZHP w Spale 1935. Podczas okupacji w styczniu 1940 utworzył

2
w Brodnicy tajną organizację - Komendę Obrońców Polski. Za konspiracyjną działalność został w marcu 1940 przez gestapo aresztowany, a w następnym miesiącu w bydgoskim więzieniu zamordowany.

Funkcyjni

Rada Kręgu

W dniu 22 kwietnia 1987 Starszy Kręgu Konrad Porada powołał na skarbnika Zenona Sotka, a na sekretarza Antoniego Wróblewskiego, którego od 20 IV 1990 zastąpił Gabriel Bańkiewicz. Jerzemu Wultańskiemu powierzył zinventaryzowanie i opracowanie zgromadzonych materiałów historycznych. Dnia 24 kwietnia 1992 roku ze względu na stan zdrowia K. Porada zrezygnował z pełnionej dotychczas funkcji. W związku z tym na tej samej zbiórce wybrano Zenona Sotka na Starszego Kręgu, Jerzego Wultańskiego na jego zastępcę, Jana Sobieszczyka na kronikarza, a Fran-

ciszka Rajkiewicza na kwatermistrza. Funkcję skarbnika przejął Stefan Sarnowski. Konradowi Poradzie przyznano tytuł "Honorowego Starszego Kręgu".

Dnia 17 maja 1993 rozkazem Starszego Kręgu L-1/93 powołana została Rada Kręgu w składzie: przewodniczący - Zenon Sotek, członkowie - Konrad Porada, Jerzy Wultański, Jan Sobieszczyk, Antoni Wróblewski, Franciszek Rajkiewicz, Stefan Sarnowski, Karol Szczepański. Antoni Wróblewski mianowany został sekretarzem.

Zbiórki

Zwyczajne spotkania seniorów odbywają się raz w miesiącu. Uroczyste charakter mają dwie zbiórki: w trzeciej dekadzie kwietnia z okazji patrona skautów św. Jerzego oraz gwiazdka harcerska. Przez pierwsze lata istnienia Kręgu spotkania odbywały się w Szkole Podstawowej nr 3 przy ulicy Wiejskiej 6 albo w siedzibie Komendy Hufca ZHP przy ul. J. Marchlewskiego 1 (obecnie ul. 3 Maja). W tym czasie dwie zbiórki miały miejsce poza Brodnicą: jedna nad jeziorem Zbiczo (31 VII 1987), druga w Ośrodku UMK nad Bachotkiem (20 V 1989). Od roku 1992 spotkania odbywają się w siedzibie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Pałacu Anny

Wazówny przy ulicy Zamkowej 1, w świetlicy PKP przy ul. Dworcowej lub Urzędzie Miejskim na Kamionce 23. Z inicjatywy Zenona Sotka w miesiącach kwiecień - wrzesień urządzone są zbiórki wyjazdowe np. do siedziby dyrekcji Brodnickiego Parku Krajobrazowego w Grzmięcej (17 IX 1992), Zielonej Szkoły "Ekoczar" w Czarnym Bryńsku i do Górzna (16 VI 1994) nad Niskie Brodno (1 VII 1993, 25 VIII 1994), nad jezioro Zbiczo (22 VI 1995), do Ośrodka UMK nad Bachotkiem (27 V 1992, 27 V 1993, 23 IX 1993, 21 IV 1994, 22 IX 1994, 20 IV 1995, 5 X 1995, 3 X 1996), do leśniczówki Ryte Błota (6 IX 1996).

Kontakty z innymi

jednostkami ZHP

Krąg utrzymuje łączność z Komendą Hufca w Brodnicy, Komendą Chorągwi Toruńskiej (Komendant był na zbiórce seniorów 19 XI 1992 i 6 III 1995), a po jej likwidacji - z Komendą Chorągwi

Pomorsko-Kujawskiej w Bydgoszczy oraz drużynami harcerskimi. Członkowie Kręgu odwiedzali obozy letnie m.in. nad jeziorami Chojno (parę razy - ostatnio 4 VIII 1996), Zbiczo

(17 VII 1996), Wielkie Partęczyny (12 VII 1996). Przedstawiciele Komendy Hufca i harcerze uczestniczyli w uroczystych zbiórkach urządzanych przez "weteranów". Nawiązano kontakt z bratnim Kręgiem w Toruniu. Seniorki toruńskie Beata Chomicz i Kunegunda Westphal brały udział w zbiórce 27 I 1994 w Brodnicy oraz uczestniczyły w uroczystości wręczenia sztandaru 27 IV 1996. Brodniczanie w rewanżu odwiedzali Krąg w grodzie Kopernika oraz przez niego organizowany obóz letni w Paliwodziźnie koło Golubia (3 VII 1994, 9 VII 1995).

Dnia 23 listopada 1993 Starszy Kręgu Zenon Sotek napisał wniosek o przyjęcie brodniczian do Harcerskich Kręgów Seniorów (HKSen.) w Warszawie wyznaczając Zbigniewa Wieczorka do Krajowej Rady jako reprezentanta. Prośba w Stolicy została pozytywnie rozpatrzona, a pierwsze legitymacje wystawione seniorom

brodnickim przez tę Radę noszą datę 17 września 1994 r.

Część zgromadzonych przez Krąg zbiorów eksponowano na wystawie "Z dziejów brodnickiego harcerstwa", którą otwarto w dniu 17 maja 1991 r. w podziemiach zamkowych (muzeum) w ramach obchodów 80-lecia ZHP. Zorganizowali ją instruktorzy harcerscy z Aleksandrą Kurek na czele.

Sztandar
- Komitet Fundacji,
uroczystość wręczenia

Dnia 5 października 1995 powołano Komitet Fundacji Sztandaru w składzie: przewodniczący - burmistrz Wacław Derlicki, wiceprzewodniczący - Zenon Sotek, członkowie - Piotr Jankiewicz przewodniczący Rady Miejskiej, Konrad Porada, Stefan Sarnowski, Zbigniew Wieczorek, Jerzy Wulciański. Sztandar zaprojektowany przez poznańskiego artystę plastyka Józefa Jerzego Hofmana wykonany został w pracowni Haftów Artystycznych "HAFT-ART-2" Doroty Rynkowskiej-Mendelskiej w Poznaniu. Uroczystość wręczenia odbyła się 27 kwietnia 1996 r. w Ośrodku UMK nad jeziorem Bachotek. Na święto to przybyli: Henryk Koński przewodniczący Krajowej Rady HKSen. w Warszawie, Ewa Truszkowska zastępca Komendanta Chorągwi Pomorsko-Kujawskiej z Bydgoszczy, Komendant Hufca ZHP w Brodnicy Zdzisław Kędzia oraz przedstawicielki bratniego Kręgu z Torunia Beata Chomicz i Kunegunda Westphal. Brodnicki garnizon reprezentował ppłk Marian Chwiałkowski, który całą uroczystość prowadził. Po poświę-

czeniu przez kapelana harcerskiego ks. prałata Bolesława Lichnerowicza, sztandar wręczył Starszemu Kręgu Zenonowi Sotkowi przewodniczący Krajowej Rady HKSen. Henryk Koński. Rodzicami chrzestnymi byli Jadwiga Wojciechowska dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Brodnicy oraz Konrad Porada. Po części oficjalnej wszyscy uczestnicy poczęstowani zostali żołnierską grochówką ufundowaną przez brodnicką Jednostkę Wojskową. W uroczystości, która zakończyła się wspólnym ogniskiem, brały udział drużyny młodzieżowe, a wśród nich 37 Harcerska Drużyna Męska im. F. Drake'a, która zbudowała ołtarz polowy, 7 Harcerska Drużyna Żeńska im. Antoniego Żurawskiego oraz 51 Harcerska Drużyna Wodna.

Gospodarz Ośrodka UMK Kordian Wójciak zaproponował, żeby dla uczczenia tego wydarzenia co roku w trzeciej dekadzie kwietnia odbywały się nad Bachotkiem zjazdy brodnickiego hufca.

Po raz pierwszy oficjalnie ze sztandarem wystąpiono na uroczystości ku

4

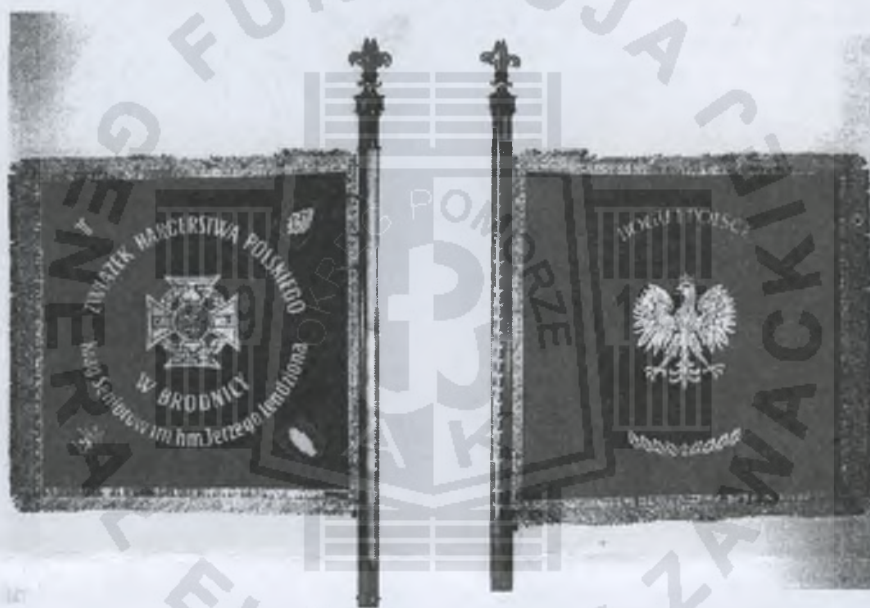
czci MB Fatimskiej w dniach 28 i 29 czerwca 1996 w Brodnicy, po raz drugi - 18 sierpnia 1996 na cmentarzu wojskowym w 76 rocznicę bitwy z bolszewikami pod Brodnicą.

Opis sztandaru

Plat o rozmiarach 90 x 90 cm. Na stronie głównej, barwy czerwonej, znajduje się godło RP. Powyżej orła napis: "BOGU I POLSCE", poniżej - osiem liści dębowych przedzielonych lilijką. Na stronie odwrotnej, seledynowej, pośrodku krzyż harcerski, w jego otoku napis: "ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO Krag Seniorów im. hm. Jerzego Lendziona

W BRODNICY". W czterech rogach na tarczach: 1) inicjały JL na czerwonej lilijce - monogram patrona, czerwona lilijka oznaka stopnia harcmistrza (hm), 2) herb Brodnicy - biała prawa dłoń na czerwonej tarczy, 3) herb Pomorza Nadwiślańskiego - srebrny gryf na niebieskiej tarczy, 4) znak Harcerskich Kregów Seniorów - liść dębowy na nim lilijka.

Grot w formie srebrnej obustronnie wypukłej lilijki. Na drzewcu 26 pamiątkowych gwoździ. Ofiarowali je:

1. Zdzisław Kędzia - Komendant Hufca ZHP Brodnica
2. Wacław Derlicki - burmistrz, członek Kregu
3. Zenon Sotek - Starszy Kregu
4. Jadwiga Wojciechowska - matka chrzestna sztandaru
5. Konrad Porada - założyciel Kregu, ojciec chrzestny sztandaru
6. Piotr Jankiewicz - przew. Rady Miejskiej, czł. Kregu
7. Jerzy Wultański - zastępca Starszego Kregu
8. ks. prałat Bolesław Lichnerowicz - kapelan harcerek, czł. Kregu
9. Jan Sobieszczyk - kronikarz Kregu
10. Stefan Sarnowski - skarbnik Kregu
11. Kordian Wójciak - członek Kregu
12. Bernard Zabłotny - członek Kregu
13. Jan Godlewski - członek Kregu
14. Zbigniew Wieczorek - członek Kregu
15. Henryk Cieśliński - Zakłady Mięsne Brodnica
16. Daniel Nowakowski - Towarzystwo Gospodarcze Brodnica
17. Ignacy Wiśniewski - ZSM "POLMO" Brodnica
18. Zbigniew Socha - Firma "Socha" Brodnica
19. Henryk Jagusiak - ZUK Brodnica
20. Józef Mitura - Bank Spółdzielczy Brodnica
21. Grzegorz Łosiński - PEC Brodnica
22. Jerzy Lejman - ZGM Brodnica
23. Kazimierz Balsam - Firma "Balsam" Brodnica

- 24. Marek Szczepański - Toruń
- 25. Dominik Sucheński - Brodnica
- 26. Dla upamiętnienia założycieli drużyny gimnazjalnej im. dra Klemensa Malickiego w Brodnicy w roku 1945:

Konrada Cherka, Henryka Kruszczyńskiego, Janusza Dzierzgowskiego i Leszka Kamińskiego gwóźdź ufundowali Dominik Sucheński oraz Jan Sobieszczyk.

Udział w gremiach harcerskich

Z okazji 60-lecia Jubileuszowego Zlotu ZHP w Spale (10-25 VII 1935) urządzono w dniach 16,17 i 18 czerwca 1995 r. w tej samej miejscowości ZGRUPOWANIE HARCERSKICH KREGÓW SENIORÓW. Uczestniczyła w nim delegacja Brodnicy w składzie: Franciszek Rajkiewicz, Zenon Sotek, Zbigniew Wieczorek, Jerzy Wultański.

W związku z obchodami 85 rocznicy powstania pierwszych drużyn skautowych na ziemiach polskich oraz 60-lecia Zlotu w Spale zorganizowano w Zegrzu od 5 do 15 sierpnia 1995 ŚWIATOWY ZLOT HARCERSTWA POLSKIEGO. Seniorom poświęcono 12 i 13 VIII. Krag brodnicki w tych dniach reprezentowali Jan Godlewski, Bogdan Lewandowski, Franciszek Rajkiewicz, Stefan Sarnowski, Zenon Sotek, Zbigniew Wieczorek i Jerzy Wultański.

Na 50-lecie szczecińskiego I Ogólnopolskiego Zlotu Młodzieży "Trzymamy straż nad Odrą" (12-14 IV 1946) Instruktorski Krag Seniorów "Dęby" w Szczecinie pod przewodnictwem Marii Jankowskiej w dniach 14, 15 i 16 czerwca 1996 zorganizował V OGÓLNOPOLSKI ZŁAZ SENIORÓW. Z te-

renu województwa toruńskiego najliczniejszą, bo sześciuosobową delegację wystawiła Brodnica. W jej skład wchodził: Jan Godlewski, Stefan Jasiński, Franciszek Rajkiewicz, Zenon Sotek, Jerzy Wultański oraz Bernard Zabłotny. Krag Seniorów z Torunia reprezentowała jedna drużyna - Joanna Chyła.

Członkowie

Do Kregu według stanu z 6 września 1996 r. należą:

1. Bańkiewicz Gabriel	22. Porada Konrad
2. Ćwikliński Jan	23. Psuty Kazimierz
3. Danada Ludwik	24. Rafalski Kazimierz
4. Derlicki Wacław	25. Rajkiewicz Franciszek
5. Godlewski Jan	26. Sarnowski Stefan
6. Golubski Bogdan	27. Sobiechowski Jan
7. Grażawski Antoni	28. Sobieszczyk Jan
8. Grzymowicz Edward	29. Sotek Zenon
9. Hermanowski Franciszek	30. Steinborn Jan
10. Janicki Zygmunt	31. Szczepański Karol
11. Jankiewicz Piotr	32. Szypliński Tadeusz
12. Jasiński Kazimierz	33. Tomaszewski Alfons
13. Jasiński Stefan	34. Wieczorek Zbigniew
14. Kaliszer Jan	35. Witkowski Tadeusz
15. Kawski Bronisław	36. Wiśniewski Zygmunt
16. Kowalski Ryszard	37. Woltański Jan
17. Kulaszewski Jerzy	38. Wójciak Kordian
18. Kwiatkowski Paweł	39. Wultański Jerzy
19. Lewandowski Bogdan	40. Zabłotny Bernard
20. Lewandowski Tadeusz	41. Zdrojewski Leszek
21. Lichnerowicz Bolesław	

Członek honorowy:

1. Kędzia Mirosława

Odeszli na WIECZNĄ WARTĘ:

1. Angowski Franciszek 27 IX 1995	7. Mańka Jan 27 IX 1988
2. Biliński Kazimierz 13 VIII 1995	8. Palczewski Walenty 15 X 1994
3. Golubski Witold 17 XII 1989	9. Słoszewski Feliks 10 VIII 1991
4. Jarzynkowski Jan 23 VIII 1991	10. Wróblewski Antoni 27 XI 1994
5. Klaczyński Stefan 7 IV 1992	11. Złotopolski Edward 1 X 1993
6. Kurowski Tadeusz 18 IV 1989	

PIEŚŃ SENIORÓW ZHP

Choć czas wysrebrzył naszą skroń
I tak daleko bratnia dłoń,
Ciągłe nas wzrusza, ciągłe gna
Harcerska dola radosna.

Nas nie rozdzieli przestrzeń lat
Choć się odmienił czas i świat
I wciąż tak samo śpiewa w nas
Harcerski czar i polski las.

I nic nie zgasi naszych serc
Choć byśmy mieli nawet lec,
Gdy ramion naszych zwiera krąg,
Braterski uścisk naszych rąk.

Czuwaj harcerzu, Polsce służ,
Ileż to lat śpiewamy już.
Podejmie syn, podejmie wnuk
Harcerską pieśń wśród polskich dróg.

Na zlecenie Jerzego Wultańskiego
skład graficzny i druk wykonano w F.H.U. *Mulci*,
Brodnica, ul. Strzelecka 6,
tel./fax (0-511) 828-67

7

niejednokrotnie stwierdzał, że pręźnie działali harcerze w Brodnicy¹⁸⁶. Nie dysponujemy jednak żadnymi bardziej szczegółowymi przekazami o kontaktach komendanta chorągwi pomorskiej Szarych Szeregów w tym mieście. Udało się tylko stwierdzić, że B. Myśliwek stosunkowo często jeździł do Brodnicy¹⁸⁷.

Sytuacja w środowisku harcerzy w Brodnicy już na początku okupacji stała się stosunkowo trudna. Przedwojenny komendant hufca brodnickiego hm. Jerzy Lenzion¹⁸⁸ jeszcze w grudniu 1939 r. nawiązał kontakt z jedną z największych wówczas ogólnopolskich organizacji konspiracyjnych - Komenda Obrońców Polski. Prawdopodobnie wprowadził go do tej organizacji w Toruniu jego brat Witold Lenzion, który pełnił ważną funkcję szefa wywiadu w Komendzie Okręgu Pomorskiego KOP. Hm. J. Lenzion przystąpił do tworzenia placówki KOP w Brodnicy. Organizował ją, opierając się na środowisku harcerskim. Na przełomie grudnia 1939 r. i stycznia 1940 r. odbyło się w Brodnicy zebranie, na którym oprócz J. Lenziona obecni byli: phm. Ludwik Grzemski, phm. Konrad Porada i H. O. Marian Sobociński, przed wojną członek klubu krótkofalowców, dysponujący własną radiostacją. Do KOP wprowadzony został przez J. Lenziona Aleksander Kruszczyński, dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności w Brodnicy, przed wojną przewodniczący Koła Przyjaciół Harcerstwa w tym mieście. Zaprzysiężeni przez J. Lenziona instruktorzy zaczęli nawiązywać dalsze, początkowo luźne, kontakty wśród brodnickich harcerzy. Przygotowywali w ten sposób grunt do rozbudowy organizacji; m.in. phm. K. Porada zaprzysięgł H. R. Leszka Zdrojewskiego, pracującego wówczas jako bufetowy w lokalu gastronomicznym. Dalszy rozwój placówki brodnickiej zatrzymała duża dekonspiracja, do jakiej doszło w Toruniu. W marcu 1940 r. gestapo dokonało tam licznych aresztowań wśród członków organizacji "Batalion Śmierci", powiązanej z Grunwaldem i Komendą Obrońców Polski. To spowodowało, że aresztowania przeniosły się wkrótce na członków KOP. W połowie marca 1940 r. funkcjonariusze gestapo rozpoczęli aresztowania w Brodnicy. Zatrzymany został wówczas hm. Jerzy Lenzion¹⁸⁹. Aresztowano także M. Sobocińskiego i K. Poradę. Przesłuchiwany był w tej sprawie również Aleksander Kruszczyński. Dzięki bohaterskiej postawie hm. J. Lenziona wsypa nie rozszerzyła się, a jego aresztowanych współpracowników wkrótce zwolniono. W związku z brakiem dokumentów trudno ustalić, czy już wówczas do działalności konspiracyjnej nie został włączony phm. Bernard Czołba, pracujący przed wojną podobnie jak J. Lenzion w KKO w Brodnicy¹⁹⁰. Obecnie trudno ustalić, czy z J.

¹⁸⁶ B. Myśliwek wspominał o tym phm. E. Dylewskiemu.

¹⁸⁷ AMS, rel. A. Zimnej.

¹⁸⁸ Hm. Jerzy Lenzion (1910-1940), pracownik Komunalnej Kasy Oszczędności. W 1931 r. utworzył w Brodnicy Krag Starszoharcerski im. Andrzeja Małkowskiego. Od 1934 r. zastępca komendanta hufca brodnickiego harcerzy. Przypuszczalnie zaangażowany w prace dywersji pozafrontowej.

¹⁸⁹ Umieszczony został początkowo w Forcie VII w Toruniu, a następnie w więzieniu śledczym gestapo w Bydgoszczy. W dniu 9.9.1940 r. osadzony w więzieniu śledczym gestapo warszawskiego na Pawiaku. Rozstrzelany w grupie 200 więźniów Pawiaka w Palmirach 17.9.1940 r. Por. R. Domańska, dz. cyt., s. 93; W. Jastrzębski, *Terror i zbrodnia. Eksterminacja ludności polskiej i żydowskiej w rejencji bydgoskiej w latach 1939-1945*, Warszawa 1974, s. 216.

¹⁹⁰ Phm. B. Czołba aresztowany został przez gestapo za działalność konspiracyjną i ratując życie podjął współpracę z gestapo. W swoich powojennych zeznaniach twierdził, że stało się to w 1942 r. nie podał jednak nazwy organizacji, której był członkiem. Jako agent podlegał placówce gestapo w Grudziądzu i podporządkowany był funkcjonariuszowi Beno Henningowi. Brał następnie udział w rozpracowywaniu organizacji konspiracyjnych działających na Pomorzu. M.in. uczestniczył w pracach operacyjnych gestapo przeciwko orga-

Gajdoszowski A., Szare Szeregi na Pomorzu...,
Toruń 1998 89

Lendzionem zdołał nawiązać kontakt hm. B. Porożyński lub hm. W. Sieradzki tworzący w lutym 1940 r. załóżki chorągwi pomorskiej Szarych Szeregów.

Wiadomo także, iż B. Myśliwek próbował prawdopodobnie bezskutecznie utworzyć hufiec Szarych Szeregów w Grudziądzu. Nie dysponujemy jednak żadnymi bliższymi informacjami na ten temat¹⁹¹.

W 1942 r. B. Myśliwek zwrócił się do phm. E. Dylewskiego z prośbą, aby udał się on do Tucholi w sprawach organizacyjnych. W określonym terminie Dylewski nie mógł jednak opuścić Gdyni¹⁹². Z polecenia B. Myśliwka kilkakrotnie wyjeżdżał do Tucholi Leon Kaczmerek. Przewoził pocztą konspiracyjną, której treści nie znał. Na hasło i odzew przekazywał ją osobnikowi (NN), mieszkającemu w jakimś domku. Nie wiadomo jednak, czy znajdujący się w Tucholi punkt kontaktowy należy umieścić w strukturach Szarych Szeregów¹⁹³.

Z relacji wynika, że komendant chorągwi pomorskiej Szarych Szeregów hm. B. Myśliwek dysponował kontaktami w Lipnie. Stamtąd przyjeżdżała do Gdyni jedna z łączniczek, której imienia i nazwiska nie udało się ustalić. Wiadomo tylko, że B. Myśliwek był w okresie okupacji w Lipnie. Zatrzymywał się wtedy u krewnych, gdzie przypuszczalnie mieściła się jego skrzynka kontaktowa¹⁹⁴.

SZARE SZEREGI A ZWZ-AK NA POMORZU (1940-1942)

Środowisko harcerskie wiosną 1940 r. zostało włączone do prac związanych z tworzeniem załóżek okręgu pomorskiego Związku Walki Zbrojnej. Z pewnością miały wpływ na to trzy główne czynniki: 1) instruktorzy harcerscy już przed wojną włączeni zostali do prac specjalnych i otrzymali przeszkolenie wywiadowczo-dywersyjne w organizacji "Grunwald" tworzonej w ramach tzw. dywersji pozafrontowej, 2) byli instruktorzy i starsi harcerze tworzyli zwarte zespoły (występowały w nich silne więzy nieformalne), które stosunkowo szybko podjęły spontanicznie działalność konspiracyjną, 3) w trudnych warunkach pomorskich działacze harcerscy byli często pewnym pomostem łączącym kręgi związane z przedwojenną władzą i silną na Pomorzu opozycją, reprezentowaną głównie przez Stronnictwo Narodowe. Ważne było także wyznaczenie na pełniącą obowiązki komendanta okręgu pomorskiego ZWZ harcmistrza mjr. Józefa Ra-

---

nizacją: "Młody Las" i Polska Armia Powstania. Po wojnie rozpoznany jako agent gestapo został na mocy wyroku sądowego skazany na śmierć i stracony. Zob. T. Jaszowski, *Gestapo w walce z ruchem oporu nad Wisłą i Brdą*, Bydgoszcz 1985, s. 59, 11-112, 136.

¹⁹¹ B. Myśliwek wspominał tylko ogólnikowo E. Dylewskiemu, że ma problemy z włączeniem do działalności konspiracyjnej harcerzy w Grudziądzu. AMS, rel. E. Dylewskiego.

¹⁹² B. Myśliwek nie ujawnił mu więc celu tego wyjazdu. Nigdy później nie wrócił do tej sprawy. AMS, rel. E. Dylewskiego. Trudno więc stwierdzić, czy kontakt ten miał dotyczyć lokalnej młodzieżowej organizacji konspiracyjnej "Rota", w której działali harcerze. Udało się jedynie ustalić, że z polecenia B. Myśliwka kontakt z "Rotą" w Tucholi nawiązał Jan Banach ps. "Czarny", członek sieci wywiadu AK w Gdyni, z którym utrzymywał stały kontakt B. Myśliwek. AMS, rel. J. Banacha.

¹⁹³ L. Kaczmerek nie mógł sobie przypomnieć nazwiska lub adresu tej osoby. AMS, rel. L. Kaczmarka.

¹⁹⁴ AMS, rel. A. Zimnej.

Wulcaniski Jerzy, aby pamiętać o
Widu nie zginięta, Brodnica, 2000

Rozdział 27.

Jerzy Lendzion

Życiorys z powodu braku materiałów jest niekompletny i trudny w szczegółach do opracowania. Niektóre dane, opierające się nie na dokumentach lecz relacjach świadków, mogą okazać się błędne.

Jerzy Lendzion syn Bolesława urodził się w roku 1910 w Poznaniu. Zamieszkał w Toruniu, gdzie uczęszczał do gimnazjum i wstąpił do ZHP. Działając w toruńskim hufcu harcerzy awansował do stopnia podharcmistrza. Do Brodnicy przybył w 1930 roku. Zatrudniony został w Komunalnej Kasie Oszczędności (KKO) w charakterze urzędnika bankowego. Nadal pochłaniała go praca społeczna w ZHP. Mianowany drużynowym IV Brodnickiej Drużyny Harcerzy im. ks. Józefa Poniańskiego (po zmianie nazwy - 74 Pomorska Drużyna Harcerzy im. ks. Józefa Poniańskiego) przy Publicznej Szkole Powszechniej nr 1 w Brodnicy pełnił tę funkcję w latach 1930-1932. W roku 1931 w swoim

mieszkańiu przy ulicy Pocztowej 3 urządził spotkanie starszych członków ZHP nie mających żadnego przydziału, na którym powołano pierwsze na brodnickim terenie Koło Starszoharcerskie. Przewodnictwo nad tym gronem powierzono inicjatorowi. W 1936 przyjęto nazwę: Krag Starszoharcerski im. Andrzeja Małkowskiego. Jego pracami nadal kierował Jerzy Lendzion jako „starszy Kręgu”. Brał on udział w Zlocie Chorągwi Pomorskiej w Gąrczynie w 1932, w IV Jamboree w Gödöllő na Węgrzech w 1933, a także - jako komendant grupy brodnickiej - w Jubileuszowym Zlocie ZHP w Spale w 1935 roku. Jesienią 1936 roku dzięki nawiązaniu współpracy J. Lendziona z komendantem Dywizyjnego Kursu Podchorążych Rezerwy przy 67 Pułku Piechoty w Brodnicy oficerem Zygmuntem Reliszka powstał w koszarach tej jednostki wojskowej drugi Krag Starszoharcerski skupiający 25 słuchaczy Kursu.

Symbol IV Jamboree w Gödöllő.

Był funkcyjnym komendy hufca w Brodnicy. W niektórych publikacjach podaje się, że w 1934 roku został zastępcą hufcowego. Nie ma jednak potwierdzenia tego faktu w dostępnych źródłach. Czasopismo „Harcówka” w numerze ze stycznia/lutego 1936 roku zamieszcilo całą obsadę komendy, ale o takim stanowisku w ogóle nie wzmiankowało, a phm. Jerzego Lendziona wymieniło jako referenta starszoharcerskiego. W numerze październikowym z 1936 roku cytowanej gazетки podano pełny tekst rozkazu L.8/36 z dnia 25 września 1936 roku, w którym phm. Bernarda Czolbę powołano na zastępcę hufcowego, natomiast phm. Jerzemu Lendzionowi powierzono stanowisko komisarza wyścigu pracy

Szanowny Panie
 Byłem ostatnio na kilku konferencjach i pokazach zachowanych.
 Stosuję się u Węgrów zupełnie inne metody jak w Polsce.
 Główną ich cechą w pracy to gry w liny. Jak to się odbywa
 wyjaśnię Ci.
 Ukłony od Adamskiego i do miłego zobaczenia.
 Jerzy

List napisany 6 sierpnia 1933 przez Jerzego Lendzionia w Godollo
 do Tadeusza Grzeszczyńskiego:
 Kochany Tadek!

Byłem ostatnio na kilku konferencjach i pokazach zachowanych.
 Stosuję się u Węgrów zupełnie inne metody jak w Polsce.
 Główną ich cechą w pracy to gry w liny. Jak to się odbywa
 wyjaśnię Ci.
 Ukłony od Adamskiego i do miłego zobaczenia.
 Jerzy

pozostawiając mu jednocześnie dotychczas sprawowaną funkcję referenta starszoharcerskiego. Zastępcą komendanta hufca mógł zostać przy końcu roku 1937 i awansować wówczas do stopnia harcmistrza (w książce służbowej wystawionej 10 maja 1938 roku Janowi Jarzynkowskiemu podpisał się jako hm i zastępca komendanta hufca).

Na początku września 1939 na krótko opuścił Brodnicę, ale po zakończeniu walk do niej powrócił. Podjął pracę w dawnej KKO, która otrzymała nową niemiecką nazwę Kreissparkasse - Powiatowa Kasa Oszczędności.

Niebawem rozpoczął działalność w ruchu oporu. Mógł zostać wprowadzony w Toruniu przez swego brata Witolda Lendziona. W styczniu 1940 roku powołał w Brodnicy organizację pod nazwą Komenda Obrońców Polski (KOP). Na pierwszym, zwołanym przez niego potajemnie zebraniu, mieli być obecni harcerze: Ludwik Grzeski, Konrad Porada oraz Marian Sobociński. Do współpracy wciągnięty został także działacz harcerski Aleksander Kruszczyński. Konspiracja ta nie trwała jednak długo. Gestapo wpadło na trop organizacji i 18 marca 1940 dokonało aresztowań. Jerzy Lendzion mimo tortur nie wydał nikogo, dzięki czemu innych podejrzanym zwolniono. On sam wywieziony został do więzienia gestapo w Bydgoszczy, gdzie śledztwo kontynuowano.

Obecnie istnieją dwie wersje jego śmierci. Według jednej został on przy końcu kwietnia 1940 roku zamordowany w Bydgoszczy. Taki przebieg wydarzeń podaje Jan Jankowski w „Harcerstwie Pomorza Gdańskiego i Kujaw 1911-1939” (s. 288):

„Lendzion Jerzy - harcmistrz, konspiracyjny działacz harcerski, organizator „Komendy Obrońców Polski” w Brodnicy, aresztowany w marcu 1940 r., zamordowany w więzieniu w Bydgoszczy”.

Pojawiła się jednak i druga, nowa wersja. Jerzy Lendzion miał być wśród tych członków toruńskiego kierownictwa KOP, których na dalsze śledztwo przetransportowano z Bydgoszczy do Warszawy i osadzono 9 września 1940 roku w więzieniu gestapo na Pawiaku. Stamtąd w odwecie za zgładzenie jednego hitlerowca miał zostać z grupą 200 aresztantów, wśród których byli także członkowie KOP z Torunia oraz „Batalionu Śmierci”, przewieziony do Palmir i tam 17 września 1940

roku rozstrzelany. Na liście wówczas zabitych figuruje nazwisko Jerzy Lendziak. Do rozstrzygnięcia pozostaje alternatywa: albo chodzi tu o Jerzego Lendziona tylko nazwisko błędnie zapisano, albo jest to zupełnie inna osoba, która ma takie samo imię lecz podobnie, ale nie identycznie brzmiące nazwisko - Lendziak.

Harc mistrz Jerzy Lendzion patronuje powstałemu 2 grudnia 1986 roku Kręgowi Seniora ZHP w Brodnicy.

Fot. Janusz Kopiczyński.

1. Regina Domańska „Pawiak. Więzienie gestapo. Kronika 1939-1944” Warszawa 1978.
2. Andrzej Gąsiorowski „Szare Szeregi na Pomorzu 1939-1945” Toruń 1998.
3. Jan Jankowski „Harcerstwo Pomorza Gdańskiego i Kujaw 1911-1945” Toruń 1988.
4. Jan Jankowski „Harcerstwo Ziemi Michałowskiej w latach 1914-1939” (w) „Szkice brodnickie”, tom I, Brodnica-Toruń 1988.
5. Konrad Porada „Hm. Jerzy Lendzion” notka biograficzna, maszynopis, Brodnica 1989.
6. Jerzy Wultański „Jednodniówka harcerska na dziesięciolecie Kręgu Seniora ZHP im. Jerzego Lendziona w Brodnicy” Brodnica 1996.
7. Jerzy Wultański „Aby pamięć o Nich nie zaginęła - Jerzy Lendzion” (w) „Ziemia Michałowska” nr 1, styczeń 1999.

IV. Korespondencja - Lendaiom Jerzy

1/1.

- list Jerzego Wultrańskiego do Fundacji z wypunktowa-
wanymi informacjami dot. hr. Jerzego Lendziome,
Brodnice, 18 listopada 1988r., msp. oyp.

k. 1 s. 1-2

mgr Jerzy Wultański
ul. Ceglana 24 m. 42
87-301 BRODNICA 3
tel. 312-88

Brodnica, 18 listopada 1998 r.

Szanowna Pani
mgr Hanna Maciejewska-Marcinkowska
Wiceprezes Zarządu
Fundacji Archiwum Pomorskie AK
ul. Wielkie Gabrary 2
87-100 T o r u ń

Wpłynęło dnia 20. XI. 98
Ldz. 2092 / A POM / 98

Szanowna Pani Magister!

Uprzejmie dziękuję za nadesłane materiały. W rewanżu dołączam notkę biograficzną pt. "Hm. Jerzy Lendzion" opracowaną przez śp. K. Poradę oraz "Jednodniówkę harcerską", którą w roku 1996 zredagowałem. Jest w niej krótka wzmianka o Jerzym Lendzionie oraz jego podbizna.

Harcemistrz Jerzy Lendzion:

- 1 miał urodzić się w Poznaniu w 1910 roku,
- 2 zamieszkać w Toruniu, tu uczęszczać do gimnazjum i wstąpić w szeregi ZHP.
- 3 W latach trzydziestych osiadł w Brodnicy. Mieszkał początkowo przy ulicy Pocztowej 3, następnie aż do wybuchu wojny - w domu przy ulicy Paderewskiego 18.
- 4 Pracował w charakterze urzędnika bankowego w Komunalnej Kasie Oszczędności w Brodnicy.
- 5 Był drużynowym 74 Pomorskiej Drużyny Harcerzy im. ks. Józefa Poniatowskiego.
- 6 W 1931 założył Koło Starszoharcerskie, które później przyjęło nazwę Kręgu Starszoharcerskiego im. Andrzeja Małkowskiego. Stał na jego czele.
- 7 Nigdy nie piastował funkcji komendanta hufca brodnickiego. Opierając się na relacjach ustnych napisałem, że był zastępcą komendanta. Nie znalazłem jednak potwierdzenia tej wiadomości. Napewno był członkiem komendy hufca: jako referent starszoharcerski a od 25 IX 1936 także komisarz wyścigu pracy.
- 8 Podczas okupacji założył KOP. Do Związku Jaszczurczego, o ile mi wiadomo, nie należał. Jego nazwisko nie figuruje w pracy Bogdana Chrzanowskiego "Związek Jaszczurczy i NSZ na Pomorzu 1939-1947".
- 9 Pojawiła się nowa wersja jego śmierci. Wymaga to dalszych badań.

Informacje w pkt. 1 i 2 wymagają wyjaśnień. Nie są pewne.

Biografia Jerzego Lendziona znajdzie się w mojej książce na te-

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Piłsudskiego 12
80-009 Gdańsk

mat harcerstwa brodnickiego. Ukaże się ona w pierwszym kwartale przyszłego roku.

Z szacunkiem

Jery Głuchowski

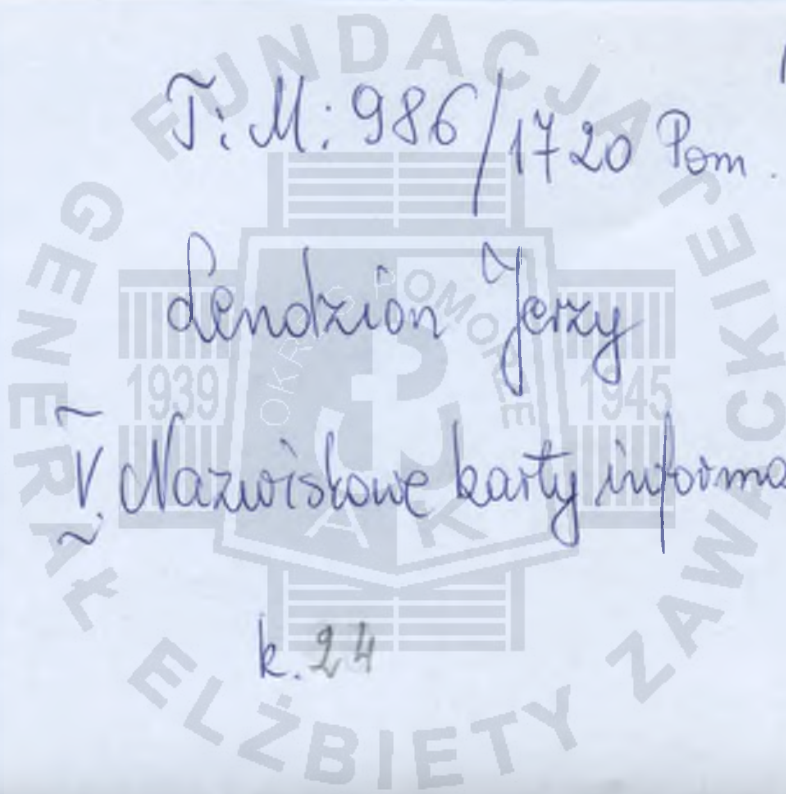
Brodnice

T. M.: 986 / 1720 Pom.

Andrzej Jerzy

21. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 24

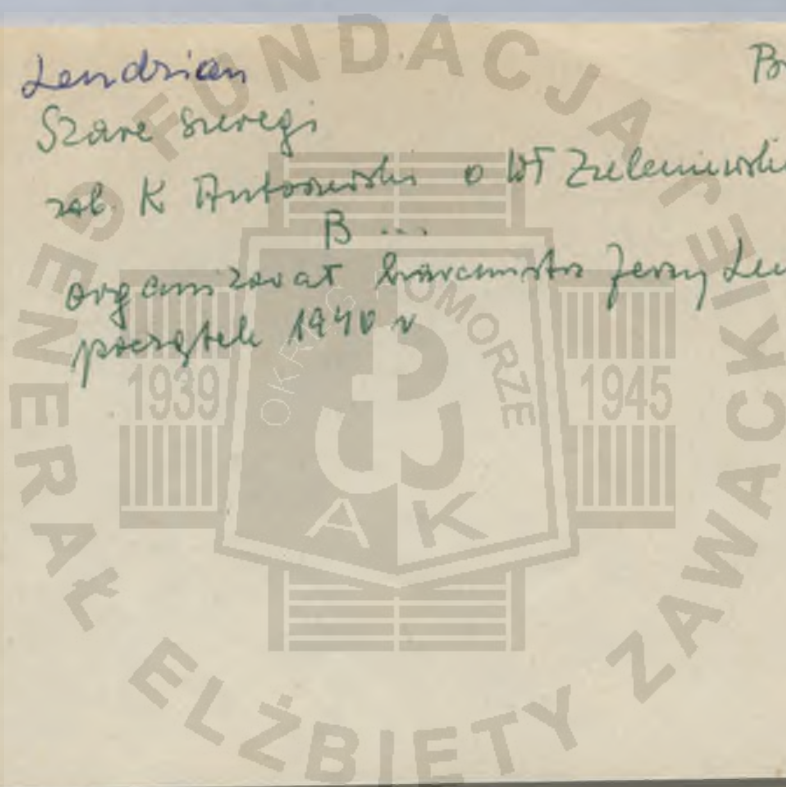

Londrian
Szare Szwecji

Porodnice

zob. K. Antosiewicz o WF Zeleniung¹
B...

organizat. pracownikow Jerzy Londrian
przebiegi 1940 r.

Leondrian Jony

Porodnice

rob lista ZGW 149/88

wymienia Lewandowski Tadeusz jako
swego d-cy w Graw Graw DOK Porodnice

87

+ Lendrian Jerry KOP Tormi

Brodnice?

3

zob. kartka Porache Kowad

Ważny do og. podnieć Porach z Brodnic
Lendrian, był pracownikiem banku w Brodnicach
zob. Cieszanowski 367
zwrot. III 1940, zamordowany w Bydgoszcz w 1945

ERAK
ELŻBIETY ZAWA
AK

† Lendrian Jerry   Brodnic 4
zob K Pankowskiej o W Zielonickiej   Grane Grupa
B...
Próbował uciec Grane Grupa w całości
"ruskiej auto-dzielnicy"
harcownika; aresztowany w marcu 1940 r.
wprzeżony do więzienia w ~~Brodnicy~~ Bydgoszcz.
tamże zamordowany ...

+ Lendrian Jerry
w/ Ludomir (KOP) Porodnice
24 Jaras
Grom walek
zob relacje K Szarepolskiego A. 3, 4 ... 8
harcem, 2-ce Kuchta Hufca Porodniczy, K Krasowicki
zorgami z wart harcemy w Porodnicy i powiecie I 1940
na pierwsze zebrania Kom. przybyl z Torunia
Czeslaw Krajewski (wzlaszacz Grom walek)

Lendrian zaproszony I 1940
arrestowany 18 III 1940 pod zarzutem zaborstwa
tajnego org. kawa. (wz Szarepolskiego nie ostroznosc)
wzigt ciez "Wim" nie szedl
zabran do Fortow Bydgoskich i tam za-
mordowany

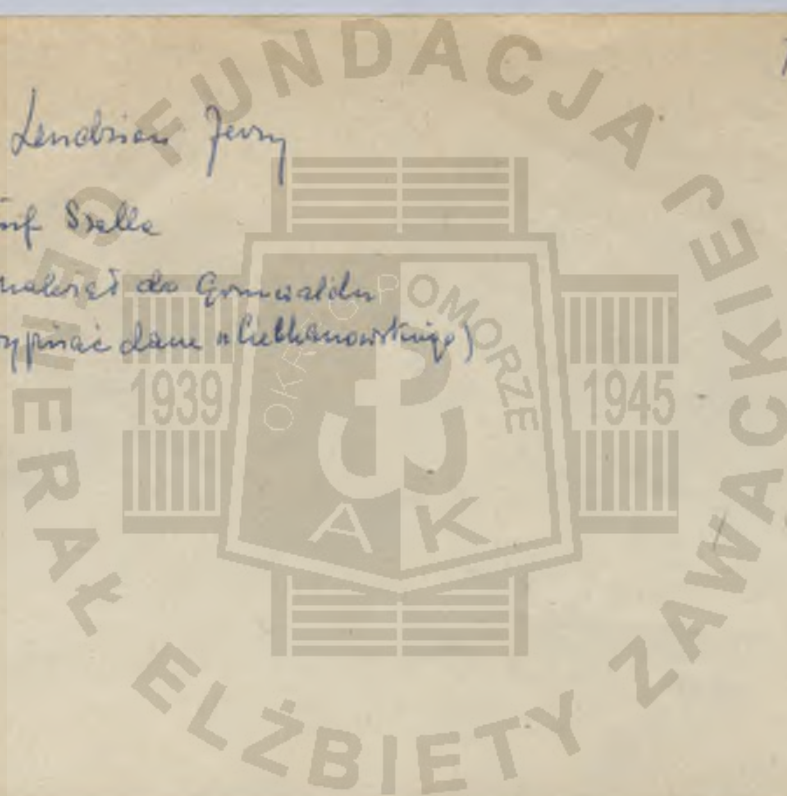
Lendrian nawizal jeszcze przed styznia
1940 w kontakty z Grom i Torunian

† Lenobias Ferry

inf Stella

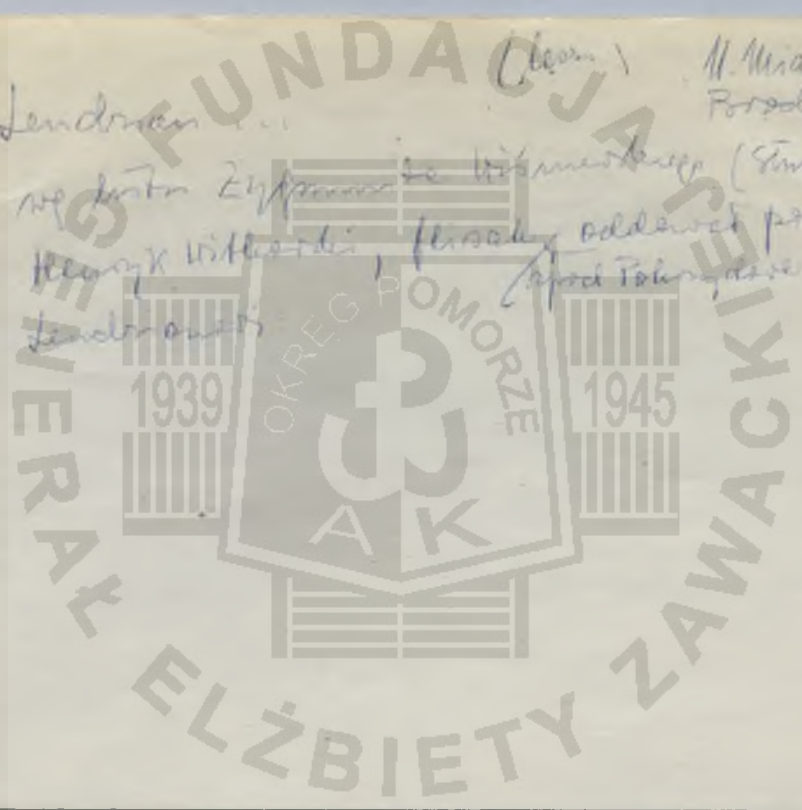
matrona do Gorniatol
(wyprawy do Gorniatol)

Brodnick
KOP

Londron
na listu z...
Henryk Włostowski, pisany oddawał piasty
Londron

11. Miasto 7
Poznań

Brodnica

8

Tendzion Jerzy

Harc mistrz, konspiracyjny działacz harcerski,
organizator "Komendy Obrońców Polski" w Bro-
dnicy, aresztowany w marcu 1940 r., zamordo-
wany w więzieniu w Bydgoszczy.

Jankowski, Harcerstwo ... str. 288

M. J.

Lendrian Jerry

Brookline
KOPg

organizator i kierownik Komitety
KOP w Brookline (1938r.)

17. Gosiomski, "Genera...", str. 84

K. Wojt / VI. 84

++ Lendtion Jery

KOP

informacja spisana przez Leszka Zalewski na podstawie ¹⁰
wzmowy z udow Jery Lendtion nr ref. M-393-9016 dot.
Witolda Lendtion, jego rodziny
Jery Lendtion ug. Zalewski dzieci w KOP-ie i Komendzie
obrońców Polski). Zamordowany w Bydgoszczy w 1940 r.

26

Wzrost

11

Soudrión Języ z Torunia

wiosna 1940 r. przebywał w tzw. ciemnicy
w Torcu VII; następnie został zamordowany

Wardziejewicz Z., z dziejów ruchu społecznego

Rocz. Tor. 15 s. 61

157-94

Forum
1949

12

Lendzion Jony, estymk konspiracyjny organ.
1949. Forum, Orzeczony 6 marca 1940 r.
remordowany i mirionu w 1940 r.

Ciekawostki str. 117

Brodzice

Lendzion Jerzy

13

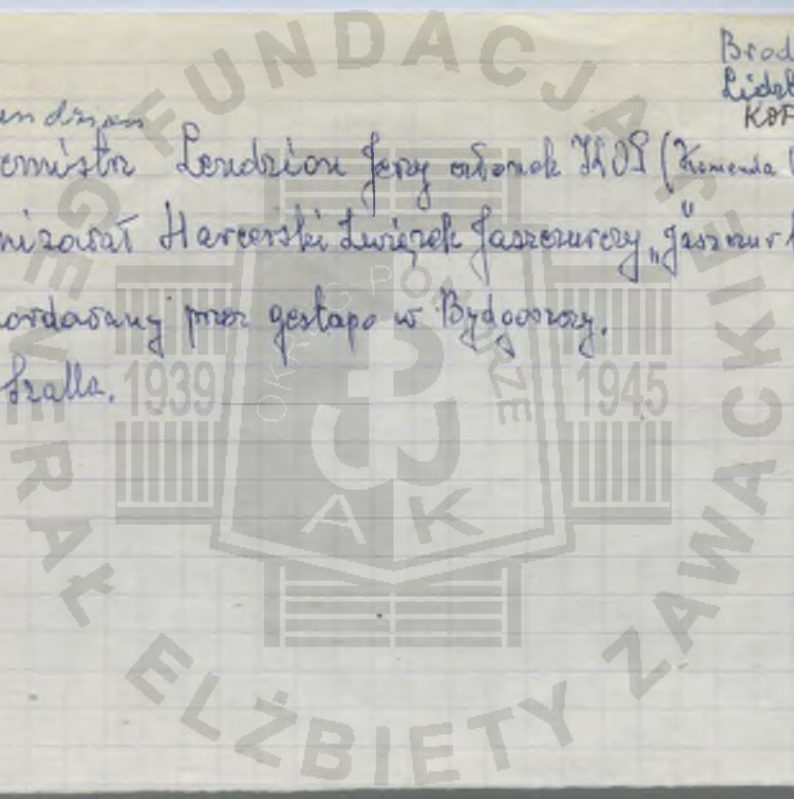
Spotykał się z nim podczas okupacji
S. Karbowski.

zob.: List S. Karbowskiego z dn. 15.01.86.

HMM-86

London
Harcemistrz Leudwin Jęży odznak H.O.I. (Komenda Abisicis Pdsb)
organizował Harcerski Związek Jaszczurcy „Jaszczurkowej”
samodziałowy przez gestapo w Bydgoszczy.
zob. J. Szalla. 1939 1945

Brodnica 14
Lidzbark
KOP, 217

hm. LENDZION JERZY

15

1) Witold Lendzion [z Torunia] utworzył komórkę KOP w Brodnicy (do końca 1939 r.). Jej organizatorem i kierownikiem został jego brat Jerzy Lendzion.

2) Harcmistrz, przed wojną kmdt hufca brodnickiego ZHP.
Z niektórych relacji wynika, że na terenie Brodnicy istniały powiązania pomiędzy KOP a Sz Sz. Wynikały one najprawdopodobniej z roli Lendziona przed i w czasie okupacji.

Źr.: A. Gąsiorowski, KOP [w:] Walka podziemna ... s. 293, 294.
14 Gr '94

A

Alfabetka poz. 6

Brodnica
AK
16

LENDZION

AK

Członek AK, drużyna łączności.
Henryk Witkowski operujący na trasie z Brodnicy do
Nowego Miasta przekazywał Lenzionowi pocztę,
ponieważ ten (Lenzcion) mógł swobodnie poruszać się
w terenie, ze względu na rodzaj pracy jaką wykony-
wał.

T.: Wiśniewski Zygmunt, Insp. Brodnica, I, 2/3.

MGr 1994

Lendzion Jerzy

Brednica
Związek Jaszczurczy

17

Haromistrz

Brednica

Relacja J. Szalli

Harcerski Związek Jasz-
czurczy /KOP/ -1940
aresztowany

wyk. TJ

Lendzion

Brodnicza
KOP

18

T.: Pudetko Jordeusz, Insp. Brodnica, M-59, I, 1/4.
MGn'95

Lendzion Jerzy

nr. 1910 przypuszczalnie w
Poznanim.

Brodnice
K.O.P. 19
Sz. Sz.

W styczniu 1940 r. powołani w Brodnicy
organizacji, pod nazwą Komenda Obroń-
ców Polski (K.O.P.) skupiające harcerzy
(współpraca z Ludwikiem Gryniskim, Kar-
łem Porada, Marianem Sobociń-
skim, Aleksandrem Kruszyńskim).

Na trop organizacji wpadło gestapo
i 18 marca 1940 r. dokonano areszto-
wania, mimo tortur nie wydał nikogo.

Zob.: Jerzy Wultanski, "Z dziejów brod-
nickiego harcerstwa", Brodnice 1993,
zł. V, 198 str. 190

Lendzion Jęsy

Brodnie
KOP 30

dwie wersje nt. śmierci
Jęsygo Lendziome:

1) aresztowany w marcu 1940 r. zamor-
dowany w więzieniu w Bydgoszczy
zob: Jan Jankowski, "Herceństwo Pomorza
Gdańskiego i "Kujaw 1911-1939", str. 288

2) miał zostać z członkami toruńskiego
kierownictwa KOP na dalsze śledztwo
przepransportowany z Bydgoszczy do
Warszawy i osadzony 9 września 1940 r.
w więzieniu gestapo na Pawiaku;
stamtąd w odwiedz do siebie jed-
nego hitlerowca miał dostać z
verbe

grupa 200 osób (wśród nich byli członkowie
KDP i "Batalionów śmierci" z Torunia)
przeziomy do Palmir i 17 września 1940
rozstrzelany; na liście osób zabitych
wówczas figuruje nazwisko Jerzy
Lendzieli - może to być tłumaczenie
zapisane nazwisko Lendziom lub
zupewnic inne osoby.

zob. Jerzy Wulkaniski "Z dziejów brod-
nickiego horroru", Brodnica
1999 r. str. 130.

ESb V 199

Brodzica
Sz. Sz.

21

+ LEŃDZION JERZY

harcemistrz awersztowski w 1940
i zamordowany w Bydgoszczy

zob. Antoszewski J. „Młodzież...”
Bibl. FPAK B 37
s. 8

bk. 99

a

harcmiistrz Leonard Jęży

Brodnice
KOP

32

Organizator pleców Komendy
Obrony Polski w Brodnicy; do KOP
wprowadził Aleksandra Kruszyńskiego,
dyrektora Komunalnej Kasy Oszczędności
w Brodnicy.

zob. Gąsiorowski A. Szare Szeregi na
Pomorzu 1933-1945, wyd. FAPAK, str. 89

Wł. X, 100

Leuchion Jęży

Brodnica
KOP 23

Smolt. komórki KOP w Brodnicy,
które utworzył Witold Leuchion
(brat).

Łeb. pr. mjr. S. Beszyński, Poznańskie
org. korp. w m. Toruniu ..., s. 89
(biel. Judo.)

28. X 04

a⁺ Leondiom Języ

Brodnice
K 08
24

W styczniu 1940 powrócił
w Brodnicę KOP, aresztowany
(18.03.1940)? - został rozstrze-
lony.

zob. J. Wultanski, Wspomnienia
z l. 1939-1945, S. 12: 585/585p
Lucja Wultanska, 2. III / 3
- Brodnice

Arh. VII 108

Adres

Jerzy Hultaniński
BRODNICA

Brodnica

KOP, 52 52

LENDZION Jerzy

Wspomnienia Jerzy

